

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

KOMISIJA ZA VARSTVO GORSKE NARAVE

USPOSABLJANJE ZA VARUHA GORSKE NARAVE

SEMINARSKA NALOGA

KRAŠKI IZVIR LJUBIJE

Mentorica:
dr. Valentina Brečko Grubar

Avtorica:
Semprimožnik Alojzija

Šmartno ob Paki, avgust 2021

Kazalo vsebine:

1	Uvodna predstavitev.....	2
2	Kraški izvir Ljubije z dostopi.....	3
3	Naravnogeografske značilnosti in vodno zajetje Ljubije.....	4
4	Zanimivosti in znamenitosti območja Ljubije.....	6
5	Smrekovško pogorje.....	10
6	Opis poti od izvira Ljubije na Smrekovec.....	13
7	Zaključek.....	15
8	Viri.....	16

1 Uvodna predstavitev

Moji prvi začetki planinskih poti so bili pod okriljem Planinskega društva Mozirje. Danes sem članica Planinskega društva Šoštanj, ki deluje na področju zahodnega dela Šaleške doline že 117 let. V okviru društva delujejo mladinski, vodniški, markacijski odsek, turno-kolesarski in odsek za varstvo gorske narave ter dve sekciji: Društvo skrbi za 86km planinskih poti in upravlja dve obhodnici in sicer Trško pot okoli Šoštanja in Ravensko pot. Včlanjenih je okoli 350 planink in planincev, ki imajo možnost, da se udeležijo preko 25 izletov, pohodov, tur in taborov, ki jih društvo organizira vsako leto (Planinska ... 2021). Da nekako s svojimi besedami in videnji opišem izvir Ljubije, sem se odločila zato, ker sem svoje otroštvo preživela ob potoku Ljubije v Lepi Njivi. Takrat izvir Ljubije še ni bil eden izmed glavnih virov pitne vode za prebivalstvo Velenja, Šoštanja in Šmartnega ob Paki. Danes je Ljubija vir pitne vode za približno 30.000 prebivalcev (Komunalno ... 2021). Izvir Ljubije je kraški izvir na obrobju planote Golte, ki predstavlja tudi padavinsko zaledje izvira. Osrednji del planote Golte gradijo močno zakraseli apnenci, ki so izdaten vodonosnik s kraško poroznostjo (Kakovost ... 2008). Vse premalokrat se zavedamo, da je predpogoj vsega človekovega udejstvovanja v sodobnem svetu, zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb, kamor štejemo tudi potrebo po zdravi pitni vodi in čistemu okolju. Voda je nujna za človekovo preživetje in razvoj. V naravi mora biti na voljo v zadostnih količinah in ustrezne kakovosti. Čeprav pokriva približno dve tretjini zemeljskega površja, je večina vode slane in za pitje ni primerna. Oskrba s pitno vodo zaradi suš in prevelike porabe vodnih zalog postaja vse bolj kritična, pri tem pa povpraševanje po njej zaradi namakanja kmetijskih površin, urbanizacije, industrializacije in vedno večje porabe v gospodinjstvih še vedno narašča. Zdrava pitna voda nam omogoča življenje in predstavlja enega izmed osnovnih pogojev zdravja. Čeprav je tako dragocena dobrina, jo pogosto dojemamo kot nekaj danega in se o njeni vrednosti zavemo šele, ko nam je zmanjka oziroma, ko se njena kakovost poslabša. Površinske vode so pomemben vir pitne vode v številnih evropskih državah (Španija, Portugalska, Nemčija, Grčija, Finska, Nizozemska, Velika Britanija), zato je njihova kakovost izrednega pomena. V Sloveniji je glavni vir pitne vode podzemna voda, iz površinskih virov se oskrbuje le okoli 3 % prebivalstva. Vode slovenskega krasa uvrščamo med podzemne vode, saj se večinoma pretakajo pod površjem, deloma pa imajo tudi lastnosti površinskih voda. Prepustnost krasa omogoča hitro infiltracijo vode v podzemlje, zato so kraške vode močno odvisne od atmosferskih pogojev ter ranljive na posledice različnih človekovih dejavnosti (Kakovost ... 2008).

2 Kraški izvir Ljubije z dostopi

Med bregovi skalnimi reka je temnela,
brez šumenja,
brez glasu k morju je hitela.
(Josip Murn)

Kraški izvir Ljubije se nahaja v slikoviti soteski med Brloško pečjo in planoto Golte. Večina vode vanj priteka iz širše okolice Zaloke in planote Golte, deloma pa tudi iz Smrekovca. Z izvirirom je povezanih kar nekaj ljudskih pripovedi. Nahaja se v subregiji v katero spadata Velenjsko in Konjiško hribovje in se nahaja v Vzhodnem Alpskem svetu. Kraški izvir Ljubije je zavarovan kot naravna znamenitost (Vnaravi 2021).

Do izvira Ljubije je mogoče priti iz več smeri :

Izvir Ljubije je tudi eno od izhodišč za obisk koč na Smrekovcu in lep pohod naprej po Smrekovškem pogorju.

- a) Z avtoceste Ljubljana - Maribor se usmerimo na izvoz Šentrupert, nato pa z vožnjo nadaljujemo v smeri Mozirja in Logarske doline. Na začetku Mozirja iz krožišča zavijemo desno v smeri naselja Bele Vode, nato pa v nadaljevanju sledimo oznakam za Ljubijski graben. Moj dom se nahaja skoraj na koncu dolge Lepe Njive. Malo višje se asfalt konča in po krajšem precej strmem delu , imenuje se Ojstrski klanci, se cesta položi, ter nas mimo domačije Rožman (mi smo rekli Ružman) pripelje do vodnega zajetja, ki se nahaja v bližini sotočja Ljubije in Kramarice. Parkiramo na primernem mestu ob vodnem zajetju.
- b) Iz Ljubnega ob Savinji ali Gornjega Grada se zapeljemo v Mozirje, od tam pa iz krožišča v bližini trgovine Hofer nadaljujemo v smeri Belih Vod, od tod sledi prej opisana pot.
- c) Tretja možnost je, da se zapeljemo v Šoštanj, kjer iz krožišča ob TEŠ-u nadaljujemo v smeri Belih Vod. Za mostom preko reke Pake in za železniško progo v križišču nadaljujemo naravnost v smeri Belih Vod, ter tudi v štirih naslednjih križiščih sledimo omenjeni smeri. V nadaljevanju se peljemo mimo cerkve v Belih Vodah, nato pa prispemo na preval severno od Sv. Križa. Za prevalom se cesta prične spuščati, nato pa nas v prečnem spustu pripelje v dolino potoka Kramarica, kjer nadaljujemo levo. V nadaljevanju se spuščamo ob potoku Kramarica, nato pa, ko prispemo do sotočja Kramarice in Ljubije parkiramo na primernem prostoru ob vodnem zajetju.

Od parkirišča nadaljujemo peš po makadamski cesti, ki vodi mimo vodnega objekta. Makadam kmalu preide v stezo, ki nas vodi po slikoviti soteski. Po nekaj minutah hoje pridemo do izvira, ki je levo. Do njega je še nekaj metrov hoje po skalah.

3 Naravnogeografske značilnosti in vodno zajetje Ljubije

Ljubija izvira med Smrekovcem in Goltemi in se v Mozirju izliva v Savinjo. Njen razmeroma močan izvir priteče na površje iz kraške jame – »Izvir Ljubija«. Jama je dolga 437 m, njena višinska razlika je 39 m. Do sedaj je bilo v jami raziskanih 7 sifonov, za prvim sifonom se nahaja slap, dolžine 18 m, med 6 in 7 sifonom se nahaja do sedaj največji suh prostor v jami (Source od Ljubija 2011, Atlas okolja 2019). Kraško območje na povirju Ljubije je bilo raziskano poleti leta 1977 v okviru raziskav za osnovno speleološko karto Slovenije. Raziskave območja so se pričele kot posledica plana za zajem izvira, ki naj bi bil že takrat namenjen za oskrbo Šaleške doline s pitno vodo, zato je bilo potrebno zaledje izvira čim podrobneje preučiti. Takratne raziskave so pokazale, da se na lokaciji nahajata dve vrsti apnenca, in sicer temno sivi do črni apnenec, ki ga pogostejše zaznamo južno po soteski, višje pa se nahaja svetli – masivni apnenec. Zgornji del doline je vezan po prelomu oz. po petrografski meji, spodnji del doline z izvirom Ljubije in sotesko pod njim pa je v apnenčast. Verjetno je, da se v izvir Ljubije stekajo tudi vode s površja planote Golte. V povirju Ljubije je 7 km² površinskih tokov, ki se stekajo v tri ponore. Dva izmed večjih pritokov pritečeta po površju do doline Zaloke, kjer ločeno, vendar razmeroma blizu, ponikneta, tretji pa se konča v suhi dolini med dolino Zaloke in izvirom Ljubije. Izvir Ljubije je pomaknjen v južno pobočje Golt. Dolina Ljubije tik pod izvirom je neposredno nadaljevanje suhe doline izpod doline Zaloke. V razdalji 200 m pod glavnim izvirom lahko le ob visokih vodah vidimo še tri izvire (Pagon 2019). V Ljubijskem grabnu je šest ločenih ponorov, vendar niso vsi izraženi kot ponorne jame. Trije izmed njih so skriti v aluviju in jih ni mogoče videti s površja. Na podlagi geomorfoloških dokazov in pri cenitvi pretokov se je pojavil sum, ki so ga pozneje potrdili s sledenjem in barvanjem – voda, ki ponikne v ponorih, se namreč po približno štiriindvajsetih urah ponovno pojavi na površju kot izvir Ljubije. Kapacitete ponorov se med seboj razlikujejo, kar lahko vidimo ob večjih vodah, ko lahko spremljamo, kje in koliko časa zastaja voda. Večja izmed ponornih jam je »Ravne - ponor«. Razlike v površinskih vodah lahko opazimo tudi pri meritvi pH vrednosti, in sicer imajo pritoki, ki pritekajo po vulkanskih kameninah, nižje vrednosti in so slabše alkalni kot tisti, ki pritekajo po apnenčastih in so alkalni. Na podlagi trdote vode lahko sklepamo, da je podzemna korozija močna, kajti nizke trdote in majhen odstotek zasičenosti ponikalnic pomenijo, da je voda agresivna. Trdota voda med ponori in izvirom naraste za kar 2–3-krat. Na ozemlju, ki ga opisujemo, so trije različni tipi površja: 1 - vulkanske kamnine; razmeroma strma, gladka in enakomerna pobočja; spodaj so izkoriščena za travnike in pašnike, višje pa porasla z iglastim gozdom. Pogosti so majhni izviri in močila, značilne so kamnite krogle na površju; 2 - apnenci, neenakomerna pobočja, rebri so razbite in kamnite, izmenjavajo se položni, z gozdom porasli deli in strmi in prepadni skoki, najdemo lahko tudi nekaj kraških vrtač in udornic; 3 - dno doline Zaloke in suhe doline pod njo je položno, deloma ravno, dno doline je ožje in strmejšo, prekrivajo ga skalni bloki, grušč in prod. Na površju se še vedno dogaja preoblikovanje, kjer prevladujeta dva tipa: erozija – predvsem na pobočjih iz neprepustnih kamnin, na strmejših pobočjih prihaja do manjših plazov, korozija – podzemeljski odtok in ponori; ta pojav nima večjega vpliva na površju, pač pa v podzemlju, kjer voda topi in preoblikuje nove rove, poti in jame (Kranjc, 1979, Mioč 1983).

Ljubija je izvir istoimenske reke Ljubija. Voda iz izvira Ljubija teče v strugo potoka in se po približno 200 m zajame v zajetju Ljubija. Izvir se nahaja na strmem, senčnem pobočju na višini 720 m nadmorske višine.

Voda se dvigne na površje iz globoke kotanje, ki je zasuta s skalami in gruščem – najverjetneje je vokliški tip izvira, kar pomeni, da teče voda iz bolj ali manj globokega bazena. Izvir Ljubija ima izdatnost od 60 do preko 180 l/s ob zagotavljanju biološkega minimuma 45 l/s. Zajetje je

na desnem bregu Ljubije pred sotočjem Ljubije in Kramarice, ter zajema površinsko vodo preko kanala na jezu (Komunalno ... 2021).

Z gradnjo vodnega zajetja Ljubija so pričeli leta 1980 in pokrije približno 70% potreb mesta po vodi. Ima dva odprta bazena. Med njima je zgrajen objekt za odvzem vode. Zajetje je projektirano tako, da je v suhem vremenu možen odvzem celotne količine Ljubije 65 l/s oz. maksimalne količine 180 l/s. Za odstranjevanje grobih delcev (kamni, listje, vejice) služi mehansko čiščenje s filtriranjem (rešetke in mreže) jezu (Komunalno ... 2021).

Opis merilnega mesta: Merilno mesto monitoringa kakovosti PVOPV je v strugi potoka Ljubija, na levem bregu, približno 30 m gor vodno od zajetja. Razred kakovosti vira Ljubija: A2 Ljubija je v razred A2 uvrščena zaradi občasnega mikrobiološkega onesnaženja, saj razredu A2 ustrezajo vrednosti skupnih koliformnih bakterij, koliformnih bakterij fekalnega izvora in streptokokov fekalnega izvora. Salmonela v vzorcih vode Ljubije ni bila nikoli dokazana (A1). V razred A2 Ljubijo uvršča tudi vsebnost železa, ki je v vzorcu 26. 5. 2003 dosegla vrednosti razreda A2. Vsi ostali fizikalno-kemijski parametri dosegajo kakovost razreda A1 (Kakovost ... 2008).

Slika 1: Vodno zajetje (Vnaravi.si 2021)

Naravna znamenitost – Kraški izvir Ljubije v slikoviti soteski med Brloško pečjo in planoto Golte sodi med sifonske izvire, pri katerih priteka voda iz globin kraških jam ali brezen od spodaj navzgor. Glede na način iztekanja vode sodi izvir Ljubije med prelivne oz. zajezene sifonske izvire. Izvir je torej nekakšna »cev«, ki črpa vodo iz ogromne posode. Glede na dosedanje ugotovitve, je ta posoda kraška planota Golte in širša okolica Zaloke. Osrednji del planote Golt je zaradi svoje apnenčaste zgradbe podvržen močnemu zakrasedanju, po podatkih Šaleškega jamarskega kluba Podlasica Topolšica je na planoti evidentiranih 15 jam (stanje 2002). Takšno površje seveda ne more razviti površinske vodne mreže, vsa voda se steka v podzemlje in preko zapletenih podzemnih poti izvira v dolinah (Naravovarstvena ... 2021). Vse kraške jame so naravne vrednote državnega pomena in spadajo v posebno vejo varovanja naravnih pojavov. Na območju Ljubije jih je 45 (Pagon 2019).

Poleg jame Izvir Ljubije naj omenim le dve Konečka zijalka in Konečka Otlica. Obe jami sta po svoje zanimivi. Po opisu in raziskovanju jamarskega kluba Podlasica Topolšica so v jamah kapniki, jamske živali, kot so pajki, kobilice, netopirji ipd. Dostop do jam Konečka zijalka in Konečka Otlica je zaradi strmega terena otežen, pot do posameznih jam pa je neoznačena. O jami izvira Ljubije pa obstaja tudi zanimiv filmski posnetek na youtube (Jamarski klub Črni Galeb).

Slika 2: Kraški izvir Ljubije (Naravovarstvena ... 2021)

O izviru Ljubije obstoji tudi ljudska pripoved o telegah in coklah v izviru Ljubije (Janežič 2004)

Slika 3: Jarem (Poles 2004)

Nekoč je neka deklica v Pleški planini na šmihelski strani pasla živino. Po ljudskem pričevanju se ji je ugreznilo z vpreženimi voli vred. Pri izviru Ljubije so čez nekaj dni prišle na plano zlomljene telege (jarem) in dekletove cokle, v nekaterih različicah lasje, ruta oz. kapa (Naravovarstvena... 2021).

Zaloka je v tem pogledu še večja posebnost. Dolina leži namreč na stiku neprepustnih in prepustnih plasti (kontaktni kras). Območje Zaloke se nahaja na severni meji občine Mozirje, kjer meji na občino Šoštanj. Območje prečka Ljubijski graben, kjer se med drugim nahaja tudi povirje Ljubije. Pobočne grape in doline manjših potokov se zbirajo v širši, ploski osrednji dolini Zaloke. Iz doline Zaloke do izvira teče ozka in vodno vedno ožja suha dolina, ki se takoj pod izvirom Ljubije stisne v sotesko. Dolina zgornje Ljubije ali Ljubijskega grabna je vrezana med Smrekovcem na severni strani in Goltmi na južni strani. Zgornji del Ljubije leži na 700–1000 m n. v., izvir Ljubije se nahaja na 720 m n. v. Na severni strani je najvišji vrh Smrekovec, ki meri 1577 m, na južni strani pa Boskovec s 1588 m. Nad dolino se prične Smrekovsko pogorje, ki ga gradijo vulkanske kamnine, večinoma andezitni tuf, ki vode v splošnem ne prepuščajo. Pod Zaloko se prične območje apnenca, ki sega sem iz Golt. Voda tako priteče po pobočjih ter na robu doline ponika v prepusten apnenec (Kranjc 1979).

Po podatkih Jamarskega kluba Podlasica Topolšica je v Zaloki evidentiranih pet ponorov, skozi katere se odvaja površinska voda v kraško podzemlje. Jamarji ocenjujejo, da lahko v vseh petih požiralnikih ponikne do 300 l/s. Vode iz Zaloke in Golt se nato združujejo v podzemnih prostorih in izvirajo kot Ljubija s povprečnim pretokom 1,3 m³/s. Del izvira je od leta 1983 zajet na napajanje vodovodne mreže občin Šoštanj in Velenje in Šmartno ob Paki (Komunalno podjetje ... 2021).

tam tiha vasica stoji,
kjer bistri studenci šumijo,
rod kmečki veselo živi.

Ko jutro v soncu poraja,
se kmetič iz spanja budi,
živinico krmi, napaja,
potem pa na delo hiti.

To rodna vasica je moja,
obkrožena z vencem planin.
Tu zibelka tekla je moja,
pozdravlja te zvesti tvoj sin.

Zatorej mi bodi pozdravljen
prelepi planinski ti raj,
vasica domača predraga,
ti zame najlepši si kraj.

Tako lepo je v pesmi opisal ta raj pod Smrekovcem Pudgarski, doma nekoliko višje od nas, že v Belih Vodah. Prav lahko pa bi jo za svojo vzel vsak, ki je doma v tem koncu dežele. Lepa Njiva ima 456 prebivalcev in leži na povprečni nadmorski višini 450m. Spada pod občino Mozirje. Kraj je sicer razdeljen na več zaselkov Ržiše, Završe, Lokovec in del po grabnu. To je del, ki poteka ob reki in cesti v smeri Belih Vod in izvira Ljubije. Kot zanimivost naj povem, da je bilo v Lepi Njivi nedaleč stran od nas, pri kmetiji Gregorc antimonovo rudišče. Rudarjenje pri kmetiji Gregorc je že leta 1857 omenil Friedrich Rolle. Friedrich Teller pa je leta 1898 zapisal, da so rudarili že pred tem. Državne pravice za rudarjenje so podelili v rudarskem uradu v Celju leta 1854 za območje s površino nekaj več kot 72 hektarov. Do leta 1899 so pridobili okrog 300 t antimonove rude. Rudnik je deloval do leta 1915, ko so do konca odkopali šest rudnih žil. Sodi med redka najdišča kristalov antimonita v Sloveniji (.

Slika 4: kochov svišč (foto: Semprimožnik)

Slika 5: Protasti kristali antimonita iz Lepe Njive; 40 x 32 mm. Ta in ostali primerki iz leta 1993 so iz odvala opuščenega rudnika pri kmetiji Gregorc. Najdba in zbirka Staneta Lamovška (Foto: Miha Jeršek).

Slika 6: Masivni in protasti kristali antimonita iz Lepe Njive; 62 x 55 mm. Najdba in zbirka Staneta Lamovška (Foto: Miha Jerše).

Slika 7: Iz potoka Ljubija potegnili vreče z biološkimi odpadki (Kanjir 2020)

Da nesreča nikoli ne počiva, je jasno vsakomur. Da lahko tehnika zataji, se pokvari in povzroči s tem škodo, prav tako. Marsikomu se je že zgodilo, da je zamrzovalna skrinja ostala brez elektrike. Do takrat, ko je lastnik to odkril, je bilo vse v njej že odtaljeno, meso, ki ga je bilo potrebno prej drago plačati pa pokvarjeno. In kaj sedaj s to pokvarjeno, že na pol smrdljivo robo? Nekdo je očitno našel nov način, s katerim se je vsega tega pokvarjenega blaga znebil. Peljal se je do konca Lepe Njive in iz prtljažnika smeti zmetal v potok Ljubija. Nevestnež je v bližini znane ribogojnice vrgel v vodo polne vrečke mesa, seveda kar v plastični embalaži. Morda je računal, da bodo odvrženo pojedle ribe, ni pa ob tem pomislil, da slednje ne znajo odpreti vrečk, v katerih se je pokvarjeno nahajalo. Domačin je odvrženo našel in pobral iz vode. Hvala mu v imenu vseh, ki jim je mar za okolje (Kanjir 2020).

5 Smrekovško pogorje

Pogorje Smrekovca sestavljajo zgodnje oligocenske kamnine, v katerih se pojavijo zeoliti in drugi avtigeni minerali. Smrekovške kamnine vulkanskega tipa sestavljajo predvsem tri glavne zvrsti: avtoklastične s presedimentiranimi hialoklasti, vulkanoklastične debrite in turbidite, lokalno presedimentirani sedimenti vulkanoklastičnih turbiditov (Kralj 1998).

Slika 8: Divji petelin (Lovska zveza 2021)

V gozdovih Smrekovškega pogorja živijo redke in ogrožene vrste rastlin in živali. Območje je zato uvrščeno v evropsko mrežo ohranjene narave Natura 2000. Posebnost območja so gozdne kure, žolne, sove, metulji, pa tudi drobne cvetlice na planinskih pašnikih. Znamenitost Smrekovškega pogorja je divji petelin, ki spada med naše najbolj občutljive in neprilagodljive živalske vrste. Zaradi najrazličnejših sprememb, do katerih prihaja v njegovem življenjskem okolju, je zelo ogrožen. Varujemo jih tako, da jih ne motimo. Ne pretiravamo z nabiranjem borovnic in brusnic, ki rastejo na tem območju, saj so dragocena hrana gozdnih živali. Še posebej je pomembno, da se pozimi in spomladi, v času zimskega počitka oz. gnezdenja držimo označenih in ustaljenih poti in ne zahajamo v druga območja, ki so zavetišča redkih in ogroženih živali. Takšno ravnanje velja tudi za turne smučarje, ki imajo na pobočjih pogorja kar nekaj priložnosti za smuko. Kolesarjenje v tem območju naj poteka po cestah pod pogorjem. Varovanje narave nam nalagajo tudi naši zakoni, Zakon o ohranjanju narave, Zakon o gozdovih in Zakon o planinskih poteh. Smrekovec spada tudi pod okrilje Naravovarstvene zveze Smrekovec (Planinski ... 2018).

Slika 9: Brusnice (foto: Semprimožnik)

Naravovarstvena zveza Smrekovec je meddruštvena naravovarstvena organizacija, ki združuje PD Črna na Koroškem, PD Ljubno ob Savinji, PD Šoštanj, PD Velenje, Savinjsko gozdarsko društvo Nazarje in Gobarsko društvo Marauh Velenje. Ustanovljena je bila leta 2005. Zveza je izvedla številne široko zasnovane projekte ter pomembno prispevala k naravovarstvenemu ozaveščanju javnosti, zlasti lokalnih prebivalcev in mladine. Najpomembnejši projekt je "Ohranimo Smrekovec", pri katerem so člani izdali zloženko in spletno stran v treh jezikih. Sledili so projekti "Vpliv okoljskih sprememb na gozd Smrekovškega pogorja", "Zavzemi se za Smrekovec", "Ukrepaj zdaj" in izdaja "Planinskega vodnika po Smrekovškem pogorju" in Zbornik ob desetletnici zveze. Zveza sodeluje z naravovarstvenimi institucijami, lokalnimi skupnostmi in domačini pri postavljanju informativnih tabel in skrbi za izvajanje ukrepov za ohranitev življenjskega prostora ogroženih živali in rastlin v Smrekovškem pogorju.

Naravovarstvena zveza Smrekovec združuje društva, ki se zavzemajo za varstvo narave in trajnostni razvoj in delujejo na širšem območju Smrekovškega pogorja. Njen glavni projekt je bil Ohranimo Smrekovec. Ustanovitev NZ Smrekovec je nadaljevanje naravovarstvenih prizadevanj, ki jih je v letu 2004 pričela projektna skupina civilne družbe za ohranitev Smrekovca. Z zvezo želimo spodbuditi lokalna društva in lokalno prebivalstvo k aktivni udeležbi pri snovanju trajnostnega razvoja in s tem k ohranitvi naše naravne dediščine (Planinski ... 2018).

Z izhodišča ob vodnem zajetju nadaljujemo levo ob potoku Ljubija, kjer je preko slabše ceste postavljena zelena rampa. Za rampo nadaljujemo po slabši cesti, ki nas vodi po slikoviti soteski. V nekaj minutah prispemo do razmeroma močnega kraškega izvira, kjer izvira potok Ljubija. Od izvira nadaljujemo po slabši in od pogostih nalivov precej razriti cesti, ki se nadaljuje skozi Ljubijski graben.

Višje se soteska razcepi na dva dela, mi pa nadaljujemo po levi soteski, ob kateri se še naprej nadaljuje slabša cesta. V nadaljevanju pobočja ob poti postanejo manj strma, nato pa kar naenkrat stopimo na prostran travnik. Pot se nadaljuje ob levem robu travnika, nato pa se priključimo na širšo makadamsko cesto, kateri sledimo v desno (naravnost Dom na Smrekovcu). Po cesti v nekaj minutah prispemo do kmetije Leskovšek, kjer nadaljujemo levo na kolovoz, ki se strmeje vzpne preko razgledne senožeti. S senožeti se nam odpre lep pogled proti Sv. Križu, kolovoz pa le malo višje preide v gozd, skozi katerega se nato vzpenja. Kolovoz se večino časa prečno vzpenja proti levi, nato pa na večji jasi (Leskovškova pustota) pri lovski opazovalnici zavije desno in se vzpne preko jase. Na zgornjem delu jase, tik preden gre pot v gozd, bomo levo od poti opazili leseno kočo. Ko se pot vrne v gozd, kmalu zavije ostro v levo, nato pa se prečno vzpenja vse do mesta, kjer se priključimo širši makadamski cesti, kateri pa sledimo v desno. Po cesti hodimo nekaj minut, nato pa, ko dosežemo markirano pot nadaljujemo levo navzgor po markirani poti (desno Bele Vode, naravnost po cesti sedlo Kramarica). Višje prečimo še eno cesto, kjer se v levo nadaljuje pot proti Goltem, mi pa nekoliko nad cesto stopimo iz gozda, kjer nadaljujemo desno v smeri Doma na Smrekovcu. Od mesta, ko stopimo iz gozda sledi še nekaj minut nekoliko bolj razgledne poti in že dosežemo Dom na Smrekovcu. Od Doma na Smrekovcu nadaljujemo v smeri vrha Smrekovca, kjer nas pot najprej vodi preko kratkega razglednega dela, s katerega se nam odpre pogled proti osrednjim Kamniško - Savinjskim Alpam, nato pa preide v redek gozd, kjer po krajšem vzponu dosežemo označeno razpotje, kjer nadaljujemo desno (naravnost Komen, Travniki...). Od razpotja naprej se gozd še dodatno razredči, nato pa nas že po povsem neporaščenem delu vodi nekoliko bolj v desno, kjer ob razgledih, ki sežejo daleč naokrog, brez večjih težav dosežemo piramido na vrhu Smrekovca. Opisi poti z napotki so sicer usmerjeni na pohode iz treh dolin: Mežiške, Savinjske in Šaleške. Izhodišča so Črna na Koroškem, Ljubno ob Savinji in Šoštanj. Podan opis se nanaša le na pot od izvira Ljubije do Smrekovca.

Slika 10: Svilničasti svišč (foto: Semprimožnik)

Slika 11: Vrh Smrekovca (foto: Semprimožnik)

Slika 12: Koča na Smrekovcu (foto: Semprimožnik)

7 Zaključek

Območje Ljubijskega grabna je malo znano in o njem ni veliko literature. Raziskovano je bilo z namenom izgradnje zajetja pitne vode.

Slovenija je bogata z vodnimi viri. Večina pitne vode načrpamo iz podzemnih zalog, okoli tri odstotke prebivalstva pa se oskrbuje s površinskih virov pitne vode. Ko si iz pipe natočimo v kozarec hladno, svežo vodo, le redko pomislimo o njeni dragocenosti. Kaj voda pomeni, se navadno zavemo šele, ko vode zmanjka ali ko se njena kakovost poslabša. Zdravo okolje s čisto vodo je želja vseh nas, pa vendar človek s svojimi aktivnostmi močno prispeva k onesnaževanju voda. Neurejeni izpusti odpadnih vod tako iz gospodinjstev kot industrije, nepravilno odlaganje odpadkov ter intenzivna kmetijska pridelava močno vplivajo na kakovost voda. Pomanjkanje vode je uničujoče tudi zaradi vedno pogostejših suš. Glede na napovedi o vplivih podnebnih sprememb bodo ti pojavi vedno bolj pogosti in ekstremni. Ohranjanje trajnostnega ravnovesja med vsemi dejavniki je glavni cilj. Vodne direktive, ki jo je Evropska skupnost sprejela leta 2000 in s katero so bili postavljeni temelji za sodobno, celovito in zelo ambiciozno zastavljeno vodno politiko. Vodna direktiva določa pravni okvir za zagotavljanje zadostne količine kakovostne vode v Evropi, s ključnim ciljem doseči dobro stanje vseh voda. Če želimo vode zaščititi in z njimi dobro gospodariti lahko s pravilnim ravnanjem k temu pripomoremo tudi posamezniki (Kakovost ... 2008). Vodo potrebujemo vsi, vendar voda ni kot ostali tržni proizvodi, ampak je dediščina, ki jo je treba skrbno varovati. Brez nje ni življenja in ni zdravja. Zato jo spoštujemo, varčujemo z njo in varujemo, kjerkoli smo, nam polaga na srce v enem od zapisov Dr. Silvo Žlebir Generalni direktor Agencije RS za okolje (2008).

Slovenija je ena izmed najbolj vodnatih dežel v Evropi, ki se lahko pohvali tudi s čisto pitno vodo. V Savinjski, kjer se prepletata osvežujoča alpska energija lahko obiskovalci uživajo v vodnih melodijah hudourniških slapov, kot sta Rinka in Repov slap, številnih izvirov, med vidnejše spada izvir kisle vode na Solčavski panoramski poti. To je mineralni izvir pod Olševo, ki mu pripisujejo zdravilno moč in je naravni spomenik Slovenije. Voda je pitna, le nekoliko posebnega okusa, bogata je z železom in ogljikovim dioksidom, nekateri jo imenujejo kar železna voda. Obiščemo lahko tudi Velenjsko jezero in termalni izvir v Termah Topolšica. Možnosti za sprostitev je res veliko, ob tem pa ne pozabimo, da je voda vir življenja in se tako do nje tudi obnašajmo (Savinjska 2021).

8 Viri

Naravovarstvena zveza Smrekovec. 2021. <https://smrekovec.net/narava/kraski-izvir-ljubije>

Planinski vodnik po Smrekovškem pogorju. 2018. http://sostanj.info/2019/nz-smrekovec/wp-content/uploads/sites/23/2019/06/nz_smrekovec_vodnik.pdf

Vnaravi.si. 2021. Izvir Ljubije. <https://vnaravi.si/velenjska/izvir-ljubije>

Komunalno podjetje Velenje. 2021. <https://www.kp-velenje.si/images/vsebina/Vodooskrba.pdf>

Kanjč, A. 1979. Kras v povirju Ljubije. Geografski vestnik 51. http://zgs.zrc-sazu.si/Portals/8/Geografski_vestnik/2_Pred1999/GV_5101_031_042.pdf

Kakovost površinskih virov pitne vode. 2008.

http://www.arso.gov.si/vode/reke/publikacije%20in%20poro%C4%8Dila/PVOPV_publicacija-01.pdf

Herlec, U. Antimonovo rudišče Lepa njiva.

https://www.zobodat.at/pdf/Scopolia_Suppl_3_0073-0077.pdf

Pagon, J. 2019. KONTAKTNI KRAS KOT UČNI POLIGON – PRIMER DOLINE ZALOKE. Visoka šola za varstvo okolja, diplomsko delo. <http://www.vsvo.si/wp-content/uploads/2019/09/Diplomsko-delo-Jani-Pagon.pdf>

Savinjska. 2021. <https://visitsavinjska.com/savinjska-vodna-potepanja-8-bistrih-idej/>

